

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра клінічної медицини

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни

Основи медичного права, менеджменту, маркетингу та адміністрування у
фізичній терапії та ерготерапії
(назва дисципліни)

підготовки бакалавра (на базі диплому молодшого спеціаліста)
(назва освітнього рівня)

спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія»
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійної програми 227 «Фізична терапія, ерготерапія»
(назва освітньо-професійної освітньо-наукової/освітньо-творчої програм)

Силабус нормативної навчальної дисципліни «Основи медичного права, менеджменту, маркетингу та адміністрування у фізичній терапії та ерготерапії» підготовки бакалавра, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», за освітньо-професійною програмою 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Розробник: Гайдучик Петро Данилович, кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри клінічної медицини

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри
Клінічної медицини

протокол № 2 від 7.10.2020 р.

Завідувач кафедри:  (Галей М. М.)

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		Нормативна дисципліна
Денна форма навчання	Шифр і назва галузі знань: <i>22 Охорона здоров'я</i>	
	Спеціальність: <i>227 Фізична терапія, ерготерапія</i>	
Кількість годин/кредитів 90/3	Освітня програма: <i>227 «Фізична терапія, ерготерапія»</i>	Рік навчання: третій
		Семестр: шостий
		Лекції: 14 год.
		Практичних:26 год.
ІНДЗ: є	Освітній ступінь: <i>Бакалавр на базі молодшого спеціаліста</i>	Самостійна робота: 44год.
		Консультації: 6 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

ІІ. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Гайдучик Петро Данилович
 кандидат психологічних наук,
 старший викладач кафедри фізичної терапії та ерготерапії
 мобільний телефон + 38 066 988 82 78
 електронна адреса Haiduchyk.Petro@vnu.edu.ua

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу.

Вивчення дисципліни «Основи медичного права, менеджменту, маркетингу та адміністрування у фізичній терапії та ерготерапії» включає в себе інформацію щодо сутності та особливостей менеджменту в цілому та основ права і адміністрування в сфері фізичної терапії, розглядаючи правові, організаційні, соціально-психологічні, технологічні та функціональні аспекти менеджменту та основні напрями управлінської діяльності в організації, а також особливості маркетингу в охороні здоров'я та управління маркетинговою діяльністю, основи управління проектами та управління змінами в організації.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: теоретичні та практичні основи менеджменту, маркетингу та адміністрування, особливості менеджменту в охороні здоров'я та наданні послуг у сфері фізичної реабілітації на основі законодавства України в охороні здоров'я.

2. Пререквізити (попередні курси, на яких базується вивчення дисципліни): «Основи медичних знань і медична термінологія», «Професійна етика, деонтологія та психологія спілкування», «Основи практичної діяльності у фізичній терапії та ерготерапії».

Постреквізити (дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даної дисципліни): підготовка до атестації

3. Мета і завдання навчальної дисципліни:

Мета курсу - дати студентам цілісну і логічно-послідовну систему знань про суть управління в підприємстві та організації, розкрити основи теорії, методології та практики менеджменту за умов дії ринкового механізму господарювання;

- метою навчальної дисципліни є надання майбутнім фахівцям в галузі охорони здоров'я щодо: загальних положень предмету, поняття принципів медичного права, особливостей правового регулювання медичних правовідносин, медичної експертизи, прав пацієнта, поняття лікарської таємниці, репродуктивних технологій, правового регулювання трансплантації, ін.

- формування у майбутніх фахівців сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, системного мислення та комплексу спеціальних знань і вмінь щодо принципів, прийомів і методів менеджменту на підприємстві з урахуванням процесів, що відбуваються в ньому;

- формування розуміння концептуальних основ системного управління організаціями;

- набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Основними завданнями дисципліни «Основи медичного права, менеджменту, маркетингу та адміністрування у фізичній терапії та ерготерапії» є вивчення загальних закономірностей, принципів формування, функціонування та розвитку системи управління організацією; а також управлінських відносин.

4. Результати навчання.

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 03. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 04. Здатність працювати в команді.

ЗК 05. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 08. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ФК 1 Здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх виконання і зв'язок з охороною здоров'я.

ФК 4 Здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні

аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.

ФК 7 Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії

ПР 3 Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.

ПР 8 Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.

ПР 12 Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

ПР 13 Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

ПР 15 Вербально і невербально спілкуватися з особами та групами співрозмовників, різними за віком, рівнем освіти, соціальною і професійною приналежністю, психологічними та когнітивними якостями тощо, у мультидисциплінарній команді.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Самост. роб.	Конс.	Форма контролю/ бали
Змістовий модуль 1.Сутність та основні етапи управління						
Тема 1. Сутність та історичні етапи розвитку науки управління. Управління системою охорони здоров'я. Роль менеджера в охороні здоров'я. Самоменеджмент.	10	2	2	4	2	ДС, ДБ, Т,Р / 6

Тема 2. Управління як процес. Прийняття та реалізація управлінського рішення. Організаційна культура, управління персоналом.	12	2	4	6	-	ДС, ДБ, Т,Р / 4
Тема 3. Поняття та особливості медичного права.Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. Правове регулювання професійних прав й обов'язків медичних працівників.	12	2	4	6	-	ДС, ДБ, Т,Р / 4
Тема 4. Комунікації як процес, їх вплив на якість управлінської діяльності. Планування, організація та проведення професійних нарад та виступів.	12	2	2	6	2	ДС, ДБ, Т,Р / 4
Разом за модулем 1.	46	8	12	22	4	18
Змістовий модуль 2. Менеджмент реабілітаційних центрів						
Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю. Теоретичні основи маркетингу. Основні засади комплексного дослідження ринку послуг охорони здоров'я.	12	2	4	6	-	ДС,Р / 4
Тема 6 .Основи проектного менеджменту.Управління змінами в організації.	8	2	2	4	-	ДС, Т / 4
Тема 7. Права та обов'язки медичних працівників. Правове регулювання професійних прав й	10	2	2	6	-	ДС, Р / 4

обов'язків медичних працівників. Правовий статус лікуючого лікаря за національним законодавством.						
Тема 8. Правовий статус закладу охорони здоров'я. Побудова правових і економічних відносин закладів охорони здоров'я з державними органами та з іншими суб'єктами господарської діяльності.	14		4	6	2	ДБ, Т, / 6
Разом за модулем 2	44	6	14	22	2	18
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота № 1						30
Модульна контрольна робота № 2						30
ІНДЗ						4
Всього годин	90	14	26	44	6	100

6. Завдання для самостійного опрацювання:

1. Основні засади менеджменту
2. Сутність та історичні етапи розвитку науки управління. Управління системою охорони здоров'я. Роль менеджера в охороні здоров'я.
3. Управління як процес. Прийняття та реалізація управлінського рішення.
4. Індивідуальні та колективні управлінські рішення
5. Організаційні структури управління
6. Організаційна культура та управління нею
7. Управління персоналом
8. Комунікації як процес, їх вплив на якість управлінської діяльності.
9. Організація праці менеджера
10. Самоменеджмент.

11.Планування, організація та проведення професійних нарад та виступів.

12.Теоретичні основи маркетингу. Основні засади комплексного дослідження ринку послуг охорони здоров'я.

13.Управління маркетинговою діяльністю.

14.Основи проектного менеджменту.

15.Управління змінами в організації.

16.Міжнародно-правові акти та рішення ЄСПЛ як джерело медичного права.

17.Поняття та зміст медичного права України.

18.Основні терміни медичного права.

19.Класифікація об'єктів та суб'єктів медичного права.

20.Загальна характеристика законодавства України у сфері охорони здоров'я; основи законодавства про охорону здоров'я.

21.Право людини на медичну інформацію: загальна характеристика і правове забезпечення; право людини на медичну таємницю.

22.Правове регулювання професійних прав й обов'язків медичних працівників, регулювання нормами національного та міжнародного законодавства.

23.Організація й управління системою медичної реабілітації.

24.Реабілітація осіб з інвалідністю в Україні, установи, що її реалізують.

25.Періоди та етапи реабілітації.

26.Експертиза втрати працездатності.

27.Функціональні обов'язки фізичного терапевта, ерготерапевта.

28.Види компетентностей, їх зміст у фізичній та реабілітаційній медицині.

29.Індивідуальна програма реабілітації.

30.Юридична відповідальність та етика осіб причетних до реабілітаційної медицини.

IV. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується на основі знань, умінь та навичок, одержаних під час практичних занять, самостійної роботи, використовуючи сучасні навчальні, науково-методичні напрацювання,

розробити індивідуальну програму реабілітації із застосуванням засобів фізичної терапії та ерготерапії, враховуючи етап реабілітації.

Форми виконання: доповідь, створення презентацій, складання блок-схем, таблиць.

V. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна оцінка за курс складається як сума оцінок за кожен з двох модулів: поточне тестування (практичні заняття, самостійна робота); контрольні роботи наприкінці кожного змістового модуля. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS.

Модуль I передбачає перевірку якості засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістовного модуля, виконання практичних робіт безпосередньо на заняттях. Загальна кількість тем цього модуля становить 4 і передбачає проведення 6 практичних занять.

Модуль II передбачає перевірку якості засвоєння теоретичного матеріалу змістовного модуля, виконання практичних робіт безпосередньо на заняттях. Загальна кількість тем цього модуля становить 4 і передбачає проведення 7 практичних занять.

ІНДЗ оцінюється максимальною кількістю балів - 4.

4 бали отримує студент, який розкрив тему роботи, яка має самостійний і творчий характер. Тема повністю розкрита використовувач основну і додаткову літературу. Обсяг відповідає нормі (15 – 20 слайдів). Під час презентації студент орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до визначеної проблеми. Матеріал подано логічно і своєчасно. 3 балів отримує студент, який розкрив тему самостійної роботи за всіма пунктами плану, використав більшість рекомендованої літератури. Матеріал подано логічно. Обсяг відповідає встановленій нормі. Під час захисту студент вільно володіє і орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до питання. Матеріал поданий не своєчасно. 2 балів виставляється студенту, який тему роботи розкрив фрагментарно, не повністю (висвітлено не всі пункти плану, матеріал подано стисло). Використано недостатню кількість літературних джерел. Матеріал побудовано не логічно. 1 балів отримує студент, який розкрив незначну частину матеріалу (декілька пунктів плану), використав недостатню кількість літературних джерел. Відсутня логіка подачі матеріалу, а також порушена цілісність системи знань. 0,5 балів – студент роботу написав формально, стисло, не своєчасно. 0 – студент роботу не підготував.

Модульний контроль передбачає перевірку підсумкових знань і вмінь студентів шляхом написання модульних контрольних робіт. Оцінка з виставляється за виконання студентом 2 контрольних робіт (по кожному із змістових модулів), які передбачають перевірку теоретичних знань. Контрольні роботи оцінюються за 30-бальною шкалою. **Критерії оцінювання модульного / підсумкового тесту:** оцінка **“відмінно”** відповідає 27-30 балам, ставиться за відмінне написання підсумкової / модульної контрольної роботи; оцінка **“добре”** відповідає 22-26 балам, ставиться за хороше написання підсумкової / модульної контрольної роботи; оцінка **“задовільно”** відповідає 18-21 балам, ставиться за задовільне написання підсумкової / модульної контрольної роботи; оцінка **“незадовільно”** відповідає 1-17 балам, ставиться за незадовільне написання підсумкової / модульної контрольної роботи.

У разі недотримання студентом **засад академічної доброчинності** - сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими керуються учасники освітнього процесу під час навчання, викладання і провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень, оцінювання роботи не буде відбуватись (!). Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття. **Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти** передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом процесу здобування освіти. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівництвом Університету.

VI. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

Методи та засоби діагностики успішності навчання: практичні заняття, індивідуальна науково-дослідна робота, самостійні роботи, контрольні роботи, тестові завдання, опитування, залік.

Перелік питань до заліку

1. Основні засади менеджменту
2. Сутність та історичні етапи розвитку науки управління. Управління системою охорони здоров'я. Роль менеджера в охороні здоров'я
3. Управління як процес. Прийняття та реалізація управлінського рішення
4. Індивідуальні та колективні управлінські рішення
5. Організаційні структури управління
6. Організаційна культура та управління нею
7. Теоретичні основи адміністрування у фізичній терапії
8. Управління персоналом
9. Комунікації як процес, їх вплив на якість управлінської діяльності
10. Організація праці менеджера
11. Самоменеджмент
12. Зміст реабілітації
13. Завдання реабілітації
14. Організація й управління системою медичної реабілітації
15. Установи, що реалізують реабілітаційні програми, їх види, структура, завдання
16. Періоди та етапи реабілітації
17. Експертиза втрати працездатності
18. Реабілітація осіб з інвалідністю в Україні, установи, що її реалізують
19. Фахівці причетні до фізичної та реабілітаційної медицини
20. Індивідуальна програма реабілітації
21. Оцінка ефективності реабілітації
22. Функціональні обов'язки лікуючого лікаря
23. Функціональні обов'язки фізичного терапевта, ерготерапевта
24. Види компетентностей, їх зміст у фізичній та реабілітаційній медицині
25. Юридична відповідальність та етика осіб причетних до реабілітаційної медицини
26. Планування, організація та проведення професійних нарад та виступів

- 27.Теоретичні основи маркетингу. Основні засади комплексного дослідження ринку послуг охорони здоров'я
- 28.Управління маркетинговою діяльністю
- 29.Основи проектного менеджменту
- 30.Управління змінами в організації
- 31.Поняття та особливості медичного права
- 32.Охорона здоров'я: поняття та структура
- 33.Правове регулювання охорони здоров'я
- 34.Право на охорону здоров'я в Україні
- 35.Права та обов'язки медичних працівників
- 36.Правове регулювання професійних прав й обов'язків медичних працівників
- 37.Побудова правових і економічних відносин закладів охорони здоров'я з державними органами та з іншими суб'єктами господарської діяльності
- 38.Поняття, види та порядок надання медичної допомоги
- 39.Класифікація видів надання медичної допомоги
- 40.Договір про надання платних медичних послуг
- 41.Інформована згода на медичне втручанняДекларація про медичну допомогу, орієнтовану на пацієнта
- 42.Резолюція ПАСЕ 1763 (2010) «Право на відмову від надання законної медичної допомоги з мотивів сумління»
- 43.Юридична відповідальність за правопорушення у сфері охорони здоров'я
- 44.Кримінальна відповідальність медичних працівників за вчинення професійних злочинів
- 45.Цивільно-правова відповідальність у галузі охорони здоров'я
- 46.Адміністративна та дисциплінарна відповідальність медичних працівників
- 47.Правові основи лікарської таємниці
- 48.Наслідки порушення лікарської таємниці
- 49.Перспективні напрями реформування системи надання медичної допомоги
- 50.Фінансування охорони здоров'я
- 51.Фінансові гарантії медичного обслуговування
- 52.Медична реформа в Україні
- 53.Державний гарантований пакет медичної допомоги (програма медичних гарантій)
- 54.Принцип автономізації постачальників медичної допомоги
- 55.Запровадження систем "e-Health"
- 56.Програма «Доступні ліки»
- 57.Правові основи забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення
- 58.Порядок здійснення санітарного контролю
- 59.Порядок провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та контролю за їх обігом

60.Адміністрування у сфері забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90-100	Зараховано
82-89	
75-81	
67-74	
60-66	
1 - 59	Незараховано (необхідне перескладання)

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Басва О. В. Основи менеджменту охорони здоров'я: Навч.-метод.посіб. — К.: МАУП, 2007. — 328 с.
2. Державна політика з охорони громадського здоров'я в Україні: Навч. посіб./ І. М. Солоненко; Кер. авт. кол. Л. І. Жаліло. — К.: Вид-во НАДУ, 2004. — 116 с.
3. Киржнер Л. А. Менеджмент организаций: учебное пособие / Л. А. Киржнер, Л. П. Киенко, Т. И. Лепейко, А. М. Тимонин – К. : КНТ, 2006. – 688 с.
4. Менеджмент організацій (у питаннях та відповідях): навч. посіб. / [Кучеренко Д. Г. та ін.]; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. – К. : ПК ДСЗУ, 2010. – 290 с.
5. Менеджмент організацій : [навч. посіб. для студ.] / [Г. В. Лагутін, В. О. Поколенко, Г. М. Рижаківа та ін.]; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. – К. : КНУБА, 2012. – 95 с.
6. Менеджмент організацій : для самот. вивч.: навч. посіб. / Г. В. Осовська, О. А. Осовський. – К. : Кондор, 2009. – 376 с.
7. Менеджмент організацій : навч. посіб. / В. І. Гуменник, Ю. С. Копчак, О. С. Кондур. – Київ : Знання, 2012. – 503 с.

8. Менеджмент організацій : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Ю. Лінькова; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». – Х. : НТУ «ХПІ», 2012. – 463 с.
9. Менеджмент організацій і адміністрування : навч. посіб. / [Є. В. Лазарева, О. В. Тарасова, О. О. Євтушевська та ін.]; за ред. Гончарука А. Г.; Одес. нац. акад. харч. технологій. – Одеса: Фенікс, 2013. – 299 с.
10. Менеджмент організацій: теоретико-прикладний аспект : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [О. Ю. Амосов та ін.]; за заг. ред.: О. Ю. Амосов, В. В. Мамонова; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. – Х. : ХарРІ НАДУ «Магістр», 2010. – 207 с.
11. Основи громадського здоров'я: теорія і практика [навчально-методичний посібник] / За заг. ред. О.В. Безпалько. – Ужгород. : ВАТ «Патент», 2008. – 322 с.
12. Рингач Н.О. Громадське здоров'я як чинник національної безпеки : монографія / Н.О. Рингач : НАДУ, 2009. – 296 с.

Додаткова

1. Бондаренко А. Р. Історико-теоретичний аспект становлення права громадян на безоплатну медичну допомогу / А. Р. Бондаренко // Публічне право. – 2017. – № 1. – С. 267-271. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2017_1_37.
2. Гой І. В. Організація підприємницької діяльності: навчально-методичний посібник / І. В. Гой, Т. П. Смелянська – Хмельницький: ХНУ, 2004. – 247 с.
3. Екологічне громадське здоров'я: від теорії до практики (За заг. ред. К. Чу та Р. Сімпсона): Пер. з англ. / За ред. І. М. Солоненка та Л. І. Жаліло. — Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2002. — 290 с.
4. Економіка підприємства : підручник / За заг. ред. С. Ф. Покропивного, Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2005. – 528 с.
5. Економічний розвиток і державна політика: Вип. 11. — Державна політика та економіка охорони здоров'я в Україні / Під ред. І. Розпутенка та І. Солоненка / Практикум. — К.: Вид-во “К. І. С.”, 2002. — 214 с.
6. Здравоохранение: экономика, маркетинг, менеджмент / Под ред. А.А. Чухно. – Симферополь: Таврида, 2001. – 340 с.

7. Мартинюк О. Концептуально-методологічні засади механізмів державного управління міжгалузевою співпрацею з охорони громадського здоров'я // Упр. сучас. містом. — 2004. — № 4 (16). — С. 213–218.
8. Медико-правовий тлумачний словник / за ред. І. Я. Сенюти. Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2010. 540 с.; публікації, розміщені у журналі «Медичне право» та електронному щотижневику «Аптека».
9. Медичне право України: типова навч. програма для студ. ВНЗ III - IV рівня акредитації, які навчаються за спец. "Правознавство" і здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень "Магістр" / за ред.: В.М. Бронової, І.Я. Сенюти. — К., 2011. — 99 с.
10. Менеджмент организаций и процессов : учеб. пособие на основе афоризмов, шуток, мыслей / [авт.-сост.]: В. Е. Николайчук. — Донецк : Донбасс, 2011. — 948 с.
11. Менеджмент організації. Практикум : навч. посіб. [для вищ. навч. закл.] / С. І. Бай; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. — К. : КНТЕУ, 2004. — 178 с.
12. Радиш Я. Ф. Державне управління охороною здоров'я в Україні: генезис, проблеми та шляхи реформування. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — 360 с.
13. Сайко Л.Ю. Медичне право [Електронний ресурс] : відкритий онлайн курс / Л. Ю. Сайко. — Суми : СумДУ, 2015
14. Состояние подготовки специалистов в области общественного здравоохранения в Украине и в мире / Ю.В. Вороненко, В.В. Глуховский, А.С. Коваленко и др. — К.: Сфера, 2003. — 86 с.
15. Стеценко С.Г. Медичне право України : підручник / С. Г. Стеценко, В. Ю. Стеценко, І. Я. Сенюта. — К. : Правова єдність, 2010. — 507 с.
16. Стратегічні напрямки розвитку охорони здоров'я в Україні: Монографія / За ред. В. М. Лехан (У складі авт. кол. Л. І. Жаліло, І. М. Солоненко та ін.). — К.: Сфера, 2001. — 176 с.
17. Управління організаціями (деякі аспекти) : монографія / А. Лєткевіч. — Львів : ЛДУВС, 2010. — 148 с.